

Koç Üniversitesi – TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF)

yeni “Merkezi Yönetim Bütçesi Takip Raporu”nu yayımladı

TÜSİAD ve Koç Üniversitesi ortaklığı ile oluşturulan Koç Üniversitesi – TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) “Merkezi Yönetim Bütçesi Takip Raporu” serisinin beşinci raporunu yayınladı. Bilkent ve Ankara Üniversitesi Öğretim Görevlisi Ferhat Emil tarafından hazırlanan raporda, 2018 yılı bütçesinin tamamı ve 2019 yılı bütçesinin ilk 5 ayına ilişkin detaylı değerlendirmelere yer verildi. Ayrıca, Raporun özel bölümünde Hazine’nin nakit dışı borç yaratma eğilimi ve bunun bütçe hesaplarına nasıl yansıtılacağı incelendi.

Merkezi Yönetim Bütçesi Takip Raporu vatandaşlardan toplanan vergilerle yapılan kamu harcamalarının sadece Parlamento tarafından değil vatandaşlar ve Sivil Toplum Örgütleri tarafından da izlenebilir ve anlaşılabilir olması amacı ile yayımlanmaktadır.

“Merkezi Yönetim Bütçe Takip Raporu V” Özet Bulgular

Rapor temel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 2018 yılı bütçesinin tamamını gelir, gider, finansman ve ödenek kullanımları başlıkları altında bir önceki yıllarla karşılaştırmalı olarak kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. 2019 yılı bütçesinin hazırlıklarına dair gözlemler içeren ikinci bölüm, 2019 yılı bütçesinin Ocak-Mayıs dönemi uygulama sonuçlarına ilişkin değerlendirmelere de yer vermektedir. Raporun üçüncü ve son bölümü ise özel tertip devlet iç borçlanma senetlerinin bütçedeki kayıt usulleri, uluslararası karşılaştırmaları da kapsayacak şekilde incelenmektedir.

Raporda öne çıkan başlıklar:

- 2018 Mali Yılı Bütçesi:
 - Bütçe açığının YEP tahminlerine yakın gerçekleşmesinin ana nedeni, öngörülen tasarruflardan ziyade bir defalık tedbirlerden sağlanan gelirlerdir.
 - Ödenek kullanımı başlangıç bütçe ödeneklerini yaklaşık olarak 68 milyar TL aşmış, böylece son 6 yıl içindeki en yüksek ödenek üstü harcama gerçekleşmiştir.
 - 2018 yılı vergi gelirleri performansı açısından en olumsuz yıllardan biri olmuştur.
 - Son üç yılda her yıl bir tane yeniden yapılandırma kanunu yürürlüğe sokulmuştur.
 - 2018 yılı sonunda toplam yeniden yapılandırma gelirleri tahsilatı 25,2’ye milyar TL’ye ulaşmıştır.
- 2019 Mali Yılı Bütçesi:
 - Belirsizlik ortamında oluşturulan bütçede YEP öngörülerine kıyasla büyük sapmalar oluşmuştur.
 - Parametrelerde gerçekleşen büyük sapmalar bütçenin karar alıcılara yön gösterme özelliğini sınırlamıştır.
 - Bütçe açığı ilk 5 ayda her türlü tanım açısından ciddi bozulma göstermiştir.

İstanbul

Meşrutiyet cd,
No:46 Tepebaşı
34420 İstanbul
+90 212 249 1929
tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Cd. No: 39/4
Gaziosmanpaşa
06700 Ankara
+90 312 468 1011
ankoffice@tusiad.org

Brüksel

13, Avenue des Gaulois,
1040 Brussels
+32 2 736 4047
bxoffice@tusiad.org

Washington

2101 L Street,
N.W. Suite 800,
Washington D.C. 20037
+1 202 776 7770
usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179
+49 30 228 786 300
berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, Rue Galilée
75116 Paris
+33 1 44 43 52 54
parisoffice@tusiad.org

Londra

120 Pall Mall,
London, SW1Y 5EA
+44 207 101 07 74
londonoffice@tusiad.org

Pekin

china.tusiad@tusiad.org

Basın Bülteni

TUSIAD
BUSINESSEUROPE
&
GLOBAL BUSINESS
COALITION
ÜYESİDİR

www.tusiad.org

İstanbul

Meşrutiyet cd,
No:46 Tepebaşı
34420 İstanbul
+90 212 249 1929
tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Cd. No: 39/4
Gaziosmanpaşa
06700 Ankara
+90 312 468 1011
ankoffice@tusiad.org

Brüksel

13, Avenue des Gaulois,
1040 Brussels
+32 2 736 4047
bxloffice@tusiad.org

Washington

2101 L Street,
N.W. Suite 800,
Washington D.C. 20037
+1 202 776 7770
usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179
+49 30 228 786 300
berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, Rue Galilée
75116 Paris
+33 1 44 43 52 54
parisoffice@tusiad.org

Londra

120 Pall Mall,
London, SW1Y 5EA
+44 207 101 07 74
londonoffice@tusiad.org

Pekin

china.tusiad@tusiad.org

- Bütçe açığı 2018 yılı Yeni Ekonomi Programında 2019 yılı için 80,6 milyar TL olarak tahmin edilmiş, buna karşılık Ocak-Mayıs döneminde bu açık 66,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bütün yıl için öngörülen bütçe açığının yaklaşık %83'ü sadece ilk beş ayda gerçekleşmiştir.
- Bütçe harcamaları reel olarak artarken, gelir tahsilatında reel olarak gerilemeler gözlemlenmiştir.

- Raporun özel bölümünde, Hazine'nin nakit borçlanmasının yanı sıra özellikle nakit dışı borç yaratma (non-cash debt generation) eğilimi ile bunun bütçe hesaplarında nasıl gösterileceğine dair bir bölüm yer almaktadır. Kamu bankalarına, Türkiye Varlık Fonu (TVF) bünyesinde oluşturulan Piyasa İstikrar ve Dengeleme Fonu (PIDF) üzerinden bir dizi karmaşık işlem sonucu aktarılan devlet tahvilleri yolu ile bilanço düzeltme imkanı sağlayan bu uygulamanın teorik çerçevesi ele alınmakta; ülkemizde kamu maliyesinin az bilinen bir boyutu olan bu tür operasyonların, Türkiye'de ve diğer ülkelerdeki uygulamaları ve en önemlisi bütçe hesaplarını ve açığını nasıl etkilediği konusuna açıklık getirmeye çalışılmaktadır.
- Genel olarak ülke uygulamalarında bu tür tahvil ihraçlarının faiz ödemeleri bütçeden yapılmakta, anapara ödemeleri ise bütçe dışına çıkarılmaktadır. Tahvilin asıl değeri ise karşılığında tahvilin verildiği kurumdan bir borç senedi alındığında bütçe dışında bir bilanço işlemi olarak takip edilmektedir. IMF-GFS pratiğine uygun olan bu işlem ülkemizde de benzer şekilde uygulanmaktadır.
- Raporda, bu tür operasyonların da nakit işlemler gibi toplam talep üzerinde etki yaratması nedeniyle kamu açığını etkileyen bir işlem olduğu için klasik bütçe açığının yanına eklenecek bir "artırılmış/genişletilmiş açık" tablosu ile takip edilmesi önerilmektedir ve bunun mali saydamlığa katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir. Örneğin, artırılmış açık Türk kamu maliyesi sistemi içinde uygulanan ve raporlanan bir açık ölçüm biçimi olsaydı 24 Nisan 2019'da ihraç edilen 24,5 milyar TL'lik tahvil borç verme – geri ödeme kalemi içinde çizgi üstü bir harcama unsuru olarak yer alacak ve klasik açık Mayıs sonunda bu miktarın da eklenmesi ile 66,5 milyar TL'den 91 milyar TL'lik artırılmış açığa dönüşmüş olacaktır.